

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки та психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

«31» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія сім'ї з основами сімейного консультування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Кременець – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія сім'ї з основами сімейного консультування» для студентів, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія. Кременець, 2020 р. 19 с.

Розробник: Т. О. Долга, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології.

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології.

Протокол від 31 серпня 2020 року № 1.

/ В.о. завідувача кафедри

 Н.М. Савелюк

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри іноземних мов та методик їх навчання.

Протокол від 31 серпня 2020 року № 1.

Завідувач кафедри

Н.Г. Воронцова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Змістових модулів – 3	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 1	Освітньо-професійна програма: Психологія	III	III
		Семестр	
		VI	VI
		Лекції	
		18 год.	бгод.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8год.
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		54	76год.
		Форма контролю: екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40% / 60%.

для заочної форми навчання – 16 % /84%;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Процес трансформації сучасної сім'ї як соціального інституту супроводжується тривожними ознаками її дезорганізації – збільшенням кількості розлучень, сімейно-побутових порушень, зниженням рівня народжуваності, послабленням виховного процесу сім'ї, неврозами тощо. Це дає підстави стверджувати, що стан сучасної сім'ї кризовий. В останній час в Україні проблеми сім'ї почали привертати увагу спеціалістів, професійна діяльність яких пов'язана із задачами профілактики нервових і психічних захворювань, з проблемами сімейного виховання. Важливими напрямками діяльності соціального педагога є просвітницько-профілактична робота з сім'єю: з'ясування сімейного благополуччя і стабільності шлюбу, виявлення проблем виховного процесу, первинне сімейне консультування та інше.

Мета вивчення дисципліни «Психологія сім'ї з основами сімейного консультування» полягає в розкритті та оволодінні студентами характеристикою основних технологій, визначає можливості реалізації педагогічних і психологічних методів у соціальній роботі, характеризує загальні технології діяльності соціального працівника і технології ознайомлення студентів із основними положеннями психології сім'ї як галузі соціальної педагогіки, формування умінь та навичок інформаційно-аналітичної діяльності.

Навчальна дисципліна «Психологія сім'ї з основами сімейного консультування» є нормативним курсом циклу професійно-практичної підготовки фахівця з психології, тісно пов'язана з соціальною педагогікою, соціологією, віковою та педагогічною психологією, психодіагностикою, конфліктологією. Зміст програми спрямований на формування адекватного уявлення про предмет і завдання психології сімейних стосунків на сучасному етапі.

Програма передбачає такі **форми навчальної роботи**: лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

Викладання курсу здійснюється з врахуванням знань студентів із курсів загальної, вікової, педагогічної психології, психологічного консультування, психокорекції, психології особистості, та ін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими **компетентностями**:

Загальні компетентності	ЗК2. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога. ЗК4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
--------------------------------	--

	<p>ЗК9. Навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК1. Знання категоріально-понятійного апарату психології.</p> <p>СК2. Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>СК6. Уміння організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p> <p>СК7. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики</p> <p>СК8. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах **програмних результатів навчання:**

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР4. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>ПР5. Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.</p> <p>ПР9. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.</p> <p>ПР10. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>ПР11. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПР12. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p>
---	---

<p>ПР14. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР17. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Історія розвитку сім'ї в психології

Тема 1. Визначення основних понять та еволюція шлюбу та сім'ї

Визначення основних понять та еволюція шлюбу та сім'ї. Співвідношення понять «шлюб» і «сім'я». Сім'я як мала соціальна група. Форми організації шлюбно-сімейних стосунків в історичному контексті. Альтернативні форми шлюбно-сімейних стосунків у сучасному суспільстві: самітність, незареєстроване сумісне проживання, свідомо бездітний шлюб, шлюбно-сімейні стосунки, відкритий шлюб, інтимна дружба.

Тема 2. Соціально-психологічна модель шлюбу та сім'ї

Соціально-психологічна модель подружньо-сімейних стосунків, яка відображає функції (виховну функцію або функцію соціалізації дитини, господарсько-побутову, емоційну або психотерапевтичну функцію, функцію духовного спілкування, функцію первинного соціального контролю, сексуально-еротичну функцію, а також специфічні та неспецифічні функції); структуру (нуклеарна сім'я, поповнена сім'я, змішана сім'я, сім'я матері (батька)-одинака; домінування-підпорядкування; взаємовідповідальність; емоційно-психологічна близькість); динаміку (позасімейний стан: неодружені і незаміжні люди, не створивши своєї сім'ї; сім'я молодят; сім'я з маленькими дітьми; сім'я з підлітками; вихід дорослих дітей із сім'ї; сім'я на пізній стадії розвитку).

Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості сучасної сім'ї

Тема 3. Особливості створення сім'ї

Дошлюбний та передшлюбний період. Період залицяння. Вплив тривалості передшлюбного періоду на показник стійкості шлюбних відносин. Функції передшлюбного періоду (накопичення спільних переживань і вражень; впізнавання один одного, уточнення і перевірка прийнятого рішення; проектування спільного життя) Образ сім'ї в аспекті картини світу людини. Проблема молодої сім'ї. Картина світу; ілюзорна картина світу. Уявлення про майбутнє сімейне життя, образ чоловіка/дружини; партнера по спілкуванню. Готовність до шлюбу як чинник розвитку адекватних уявлень про сімейне життя. Виховання сім'янина: шляхи, форми та засоби. Для чого потрібна сім'я. Формування установок на створення шлюбу та сім'ї.

Тема 4. Проблема любові та шлюбу

Проблема любові та шлюбу. Мотивація вступу у шлюб. Любов як основа заключення шлюбу. Виникнення та розвиток уявлень про любов: тілесне та духовне. Феномен любові та її типи (ерос; людус; сторге; манія; прагма та ін.). Теорії любові (любов як вищий емоційний прояв людини, як відображення особистісної неадекватності, теорія Е. Фромма, теорія Р. Мея та інші). Ілюзії любові (любов як розслаблення, любов – вдячність, продовження поколінь, як вигідний союз, любов-втеча та ін.).

Тема 5. Сімейні конфлікти

Стійкість сім'ї. Сімейні конфлікти. Закономірності перебігу конфлікту. Основні стилі вирішення конфлікту. Правила поведінки у конфліктній ситуації. Приховані і виявлені конфлікти. Небезпечні форми поведінки, що можуть спровокувати конфлікт. Прийоми звільнення від роздратування, гніву в конфліктних ситуаціях. Агресія. Причини агресивної поведінки в сім'ї. Ревнощі, причини ревнощів. Зрада. Взаємна довіра.

Тема 6. Правові питання шлюбу та сім'ї

Порядок і умови укладання шлюбу. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу. Розірвання шлюбу. Права та обов'язки подружжя.

Тема 7. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини

Роль сім'ї в соціалізації дитини. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей. Особливості стилів сімейного виховання. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.

Змістовий модуль III. Психологічне підґрунття в діяльності психолога щодо надання допомоги сім'ї

Тема 8. Основи діагностики та корекції сімейних стосунків

Методи соціально-психологічного вивчення сім'ї: науково-дослідні, діагностичні, корекційно-діагностичні. Індивідуальний і системний підхід. Соціально-психологічні проблеми отримання інформації про сім'ю. Параметри діагностики подружніх стосунків і відповідні методики. Відмінні риси соціально-психологічного консультування і психотерапії.

Тема 9. Сімейне консультування

Етичні принципи сімейного консультування. Практичні прийоми проведення сімейного консультування. Системна сімейна психотерапія. Методи психокорекції: аналітико-системна психотерапія, ігрова сімейна психотерапія, арт-методи в сімейній психотерапії, психодрама, проективна казка. Соціально-психологічна корекція подружніх стосунків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	с.р.	інд		л	п	лаб	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історія розвитку сім'ї в психології												
Тема 1	10	2	2	-	6	-	12	1	1	-	10	-
Тема 2	10	2	2	-	6	-	11	1	1	-	10	-
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4	-	12	-	23	2	2	-	20	-
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічні особливості сучасної сім'ї												
Тема 3	10	2	2	-	6	-	10	1	1	-	10	-
Тема 4	10	2	2		6							
Тема 5	10	2	2		6				1		10	
Тема 6	10	2	2		6				1		6	
Тема 7	10	2	2	-	6	-	12	1	1	-	10	-
Разом за змістовим модулем 2	50	10	10	-	30	-	22	2	4	-	36	-
Змістовий модуль 3. Діяльність психолога щодо надання допомоги сім'ї												
Тема 8	10	2	2	-	6	-	10	1	1	-	10	-
Тема 9	10	2	4	-	6	-	12	1	1	-	10	-
Разом за змістовим модулем 3	20	4	6	-	12	-	22	2	2	-	20	-
Усього годин	90	18	18	-	54	-	90	6	8	-	76	-

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Соціально-психологічна модель шлюбу та сім'ї	4	2
2	Проблеми молоді сім'ї	2	1
3	Чинники успішності та задоволеності шлюбно-сімейним життям	2	1
4	Руйнівні тенденції шлюбу та сім'ї	2	1
5	Вплив сім'ї на розвиток особистості дитини	4	1
6	Основи діагностики та корекції сімейних стосунків	4	2
Разом		18	8

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема: Соціально-психологічна модель шлюбу та сім'ї

Питання для обговорення

1. Співвідношення понять «шлюб», «сім'я», «родина». Нетрадиційні сім'ї.
2. Дати визначення понять: сімейна історія, сімейний міф, сімейна легенда, сімейний сценарій, сімейні норми та правила, сімейні цінності, традиції та ритуали.
3. Життєвий цикл сім'ї.
4. Функції сім'ї та специфіка їх реалізації в сучасних умовах.
5. Структура сім'ї як система відносин рідних.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Проблеми молодого сім'ї

Питання для обговорення

1. Готовність до шлюбу та її складові.
2. Уявлення про шлюб та сім'ю, образ чоловіка/дружини та партнера по спілкуванню, ідеалізація шлюбного партнера.
3. Мотивація вступу у шлюб.
4. Феномен любові: її види, ілюзії, теорії.
5. Завдання та особливості молодого сім'ї, механізми її інтеграції.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: Чинники успішності та задоволеності шлюбно-сімейним життям

Питання для обговорення

1. Задоволеність, стабільність та успішність сімейних стосунків.
2. Подружня сумісність та її рівні.
3. Подружня адаптація та розподіл ролей у сім'ї.
4. Становлення у батьківській сім'ї – сумісність у шлюбі.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: Вплив сім'ї на розвиток особистості дитини

Питання для обговорення

1. Материнство/батьківство як психологічний феномен.
2. Специфіка сімейного виховання.
3. Цілеспрямований вплив у сім'ї. а) типологія дитячих характерів; б) диктат; в) опіка; г) конфронтація; д) мирне співіснування; е) співпраця та інші.
4. Види неправильного виховання: а) гіпопротекція; б) емоційне відчуження; в) умови підвищеної моральної відповідальності; г) протиріччя у вихованні; д) поза сімейне виховання.
5. Роль бабусі та дідуся в соціалізації дитини.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: Руйнівні тенденції шлюбу та сім'ї

Питання для обговорення

1. Специфіка подружніх конфліктів.
2. Подружні ревності та зради.
3. Подружнє взаєморозуміння.
4. Фемомен прощення.
5. Розлучення.
7. Правові норми припинення та розірвання шлюбу.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: Основи діагностики та корекції сімейних стосунків

Питання для обговорення

1. Методи соціально-психологічного вивчення сім'ї.
2. Параметри діагностики подружніх стосунків і відповідні методики.
3. Сімейна психотерапія.

6. Самостійна робота

Підготувати реферативні повідомлення на теми:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сім'я та сімейні стосунки в історичному розвитку суспільства	2	4
2	Основні проблеми сучасної сім'ї	2	4
3	Основні закономірності формування шлюбної пари	1	2
4	Психологічні труднощі та проблеми на зрілій і пізній стадії шлюбу	1	2
5	Психогігієна інтимних стосунків членів подружжя	1	2
6	Любов в психології, мистецтві і художній літературі	1	4
7	Психологічні проблеми сім'ї в художній літературі та історії	1	2
8	Роль батька в сімейному вихованні дитини	1	2
9	Роль матері в сімейному вихованні дитини	1	2
10	Роль батьків молодих в сімейних стосунках шлюбної пари	1	4
11	Психологічна сумісність членів подружжя	1	4
12	Стосунки колишнього подружжя після розлучення і вплив їх на дитину	1	2
13	Психодіагностика шлюбно-сімейних стосунків	3	4
14	Вплив мачухи (або вітчима) на виховання дитини і	1	4

	формування її особистості. Психологія повторного шлюбу		
15	Періоди дошлюбних стосунків. Період „від знайомства до шлюбу”	1	2
16	Психологія самотності	1	2
17	Проблеми статевого виховання дітей	1	2
18	Основи діагностичної роботи психолога з сім'єю	2	4
19	Основні напрямки роботи психолога з сім'єю	2	4
20	Народження дитини і взаємозв'язок з нею батьків на різних вікових етапах	1	2
21	Кризові періоди в шлюбі	2	2
22	Психологічна стабільність шлюбу	1	2
23	Критерії вибору шлюбного партнера	1	2
24	Взаємодія сім'ї і школи, як умова успішного навчання дитини в молодшому шкільному віці	1	2
25	Різні форми насильства в сім'ї	1	2
26	Різні категорії сімей та методи роботи з ними	1	2
27	Причини негативного ставлення до себе і сімейного життя	1	2
28	Підготовка молоді до сімейного життя	1	2
29	Подружні конфлікти і їх профілактика	2	4
30	Батьківські позиції, педагогічні маски і дитячі ролі	1	2
31	Методи діагностики і отримання інформації про сімейну ситуацію	1	2
32	Модель ідеальної сім'ї	1	2
33	Еталони мужності і жіночності	1	2
34	Роль жінки і чоловіка в створенні сімейного благополуччя	1	2
35	Психологія подружньої зради	1	2
36	Психологія юнацької закоханості	1	2
37	Особливості розвитку ліворукої дитини	1	2
38	Психологічні особливості „громадянських” шлюбів	1	2
39	Конфліктні, кризові і проблемні сім'ї	2	2
40	Основи діагностики та корекції сімейних стосунків	6	8
Усього		54	76

Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів під час самостійної роботи на семінарських та практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Становлення сімейної психології як наукової дисципліни.
2. Співвідношення понять «шлюб» та «сім'я», «родина».
3. Сім'я і шлюб в історії суспільства: якісна і кількісна еволюція сімейних відносин.
4. Функції сім'ї та специфіка їх реалізації в сучасних умовах.
5. Динаміка і періодизація сімейного життя.
6. Структура сім'ї.
7. Значення дошлюбного та передшлюбного періоду для майбутніх шлюбно-сімейних стосунків. Передшлюбні залицяння.

8. Місце сім'ї та шлюбу у системі цінностей молодих людей та старших поколінь.
9. Особливості образу сім'ї, партнера по спілкуванню та майбутнього чоловіка/дружини.
10. Нетрадиційні форми шлюбно-сімейних стосунків.
11. Вплив ЗМІ на розвиток уявлень щодо образу сім'ї.
12. Формування установки на вступ у шлюб та народження дітей.
13. Позиція молодих людей щодо «цивільно шлюбу».
14. Типологія мотивів вступу у шлюб.
15. Феномен любові та її типи.
16. Теорії любові.
17. Ілюзії любові (Е. Фромм, Н. Пезешкіан та інші).
18. Основні складові готовності до шлюбу.
19. Ідеалізація партнера по шлюбу.
20. Завдання та особливості молодої сім'ї (залежність від батьківської сім'ї, народження дитини тощо).
21. Вплив гендерних стереотипів на сімейні стосунки.
22. Механізми інтеграції сім'ї.
23. Поняття «задоволеності», «успішності» та «стабільності» сімейних стосунків.
24. Подружня сумісність та її рівні.
25. Подружня адаптація та розподіл ролей у сім'ї.
26. Потреби чоловіків і жінок у шлюбно-сімейних стосунках.
27. Творча особистість у сім'ї.
28. Психологічні проблеми домогосподарок.
29. Мати та дитина: пренатальна єдність.
30. Феномени батьківства та материнства. Криза батьківства.
31. Неправильні установки щодо сімейного виховання.
32. Типи сімейного виховання.
33. Типи батьків та матерів.
34. Роль бабусі та дідуся у вихованні дитини.
35. Специфіка подружніх конфліктів.
36. Подружні ревності та їх наслідки.
37. Подружні зради.
38. Проблема розлучень.
39. Особливості повторних шлюбів.
40. Характеристика сімейного взаєморозуміння.
41. Феномен «прощення» у психології сімейних стосунків.
42. Використання проєктивних методик для діагностики сімейних взаємин («Будинок, дерево, людина», «Малюнок сім'ї», розфарбування психодіагностичних діаграм, метод незакінчених речень, інтерв'ю «Чарівний світ», вивчення ігрових переваг дітей тощо).
43. Психодіагностика подружніх взаємин («РОП», опитувальник «Шкала сімейної адаптації та згуртованості», методика «Мій лист чоловіку/дружині та інші).

44. Діагностика дитячо-батьківських взаємин («PARI», «Аналіз сімейних взаємостосунків», методика діагностики батьківського ставлення, методика діагностики самотності у сім'ї тощо).
45. Діагностика емоційного стану членів сім'ї.
46. Різниця між сімейним консультуванням та сімейною психотерапією. Критерії доцільності сімейного консультування. Протипоказання сімейного консультування.
47. Принципи і правила сімейного консультування.
48. Принципи позитивної психології
49. Теорія диференціального аналізу позитивної психології (актуальні здібності).
50. Сімейна, батьківська та партнерська групи.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату, презентації тощо.
2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.
3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу або презентації.
4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 15.

8. Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння студентом навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного та творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

2–3 балів – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

4–5 балів – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

6–7 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

8–9 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

10–11 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

12–13 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

14–15 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу;

логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням відеофільмів, розповідь, пояснення, семінарські заняття із розв'язуванням творчих та практичних завдань, бесіда, дискусія, написання рефератів, демонстрація, виконання творчих завдань, робота з літературою.

10. Методи контролю

Поточне оцінювання: усне опитування, поточне тестування, оцінка за проект (ІНДЗ), самостійну роботу, підсумковий тест. Підсумковий контроль – екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

ЗМ 1 (1-2)	ЗМ 2 (3-7)	ЗМ 3 (8-9)	Тест	ІНДЗ	Сума
10	25	10	40	15	100

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати здачі екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та

користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання у практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань у практичних ситуаціях.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

13. Рекомендовані джерела

Базові:

1. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї : курс лекцій / О. І. Бондарчук / МАУП. – К., 2001. – 235 с.
2. Говорун Т. В. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства : навчальний посібник / Т. В. Говорун, В. П. Кравець, О. М. Кікінежді, О. Б. Кізь. – Тернопіль : навчальна книга Богдан, 2004. – 118 с.
3. Деніжна С. О. Етика і психологія сімейного життя : навчальний посібник / М. О. Сова, С. О. Деніжна. – К.: Вид. центр НУБіП України, 2010. – 212 с.
4. Діденко С.В. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків. – К.: Арістей, 2003. – 312 с..
7. Поліщук В. М. Психологія сім'ї. / В. М. Поліщук. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 239 с.
8. Чепмен Г. П'ять мов любові у подружжі. – Львів, 2008.
9. Чепмен Г., Кемпбел Р. П'ять мов любові до дітей. – Львів, 2006.
10. Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини : метод. матеріали для тренера / [О. В. Безпалько, Т. Л. Лях, В. В. Молочний, Т. П. Цюман]; за заг. ред. Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2004. – 107 с.

Допоміжні:

1. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності / Н. П. Баранова. – Х. : Вид. група «Основа», 2009. – С. 159 – 162.
2. Галковська М.Б. Домашня психологія: Подружжя-діти-родина. - Львів, 2000.
3. Говорун Т. В. Твоє сексуальне та репродуктивне здоров'я. (Випускникам шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.) / Т. В. Говорун – Тернопіль : навчальна книга Богдан, 2002. –160 с.
4. Заняття психолога з підлітками / упоряд. Т. Гончаренко. – К. : Вид. дім Шкільний світ, 2006. – 120 с.
5. Збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я підлітків та молоді: потенціал громади : метод. матеріали до тренінгу / авт.-упоряд. : Н. В. Зимівець; за заг. ред. Г. М. Лактіонової. – К. : наук. світ, 2004.
6. Кізь О. Б. Методичні рекомендації до тренінгової програми : Розвиток життєвих перспектив вихованців інтернатних закладів – Тернопіль : навчальна книга Богдан., 2001. – 128 с.
7. Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації [Текст] : метод. матеріали для тренера / авт.-упоряд. Н. В. Зимівець [та ін.] ; заг. ред. І. Д. Зверева. - К. : Науковий світ, 2003. - 96 с

14. Інформаційні ресурси

- 1 Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського : веб-сайт. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>
- 2 Електронна бібліотека психологічної літератури : веб-сайт. URL:
<http://psy.piter.com/library>
- 3 www.psychologia
- 4 www.mirsemji.com.ua
- 5 www.roditeli.ua